

SS: Maria Quisling en farlig kvinne

Appropria 157, -94

Odd V. Aspheim er amatørhistoriker og har i lengre tid interessert seg for norsk okkupasjonshistorie, med tyngdepunkt på forholdet mellom Quislingstyret og den tyske okkupasjonsmakten. Dokumentet han refererer til i denne artikkelen, kom han over under et av sine mange studiebesøk i Bundesarchiv i Koblenz, der blant annet arkivet til Heinrich Himmlers personlige stab befinner seg.

I en rapport til Heinrich Himmler i 1942 ble Maria Quisling betegnet som en farlig kvinne. Dokumentet, som trolig er det eneste hvor Vidkun Quislings hustru mistenkes for å ha politiske ambisjoner, ble lest med interesse av SS-sjefen, som ga det påtegningen «Sehr gut».

ODD V. ASPHEIM

Maria Quisling – spilte hun egentlig noen politisk rolle? Var hun i virkeligheten Vidkun Quislings grå eminense? Hvordan sto hun seg med Reichskommissar Josef Terboven? Hadde hun ambisjoner om selv å øve innflytelse på det politiske liv i det tysk-besatte Norge? Eller var hun bare den lojale hustru, politisk indifferent, og kun innstilt på å fylle rollen som korrekt vertinne på Gimle i årene 1942 til 1945?

Det har vært fundert adskillig over dette. I forbindelse med Cecilie Løveids dramatisering av Maria Quislings livsskjebne, som i dag har urpremiere på Nationalteatret, er det naturlig å

VAKKER KONE: «Vidkun hat eine nette Frau» – Vidkun har en vakker kone. Disse anerkjennende ord sto å lese i Reichskommissar Josef Terbovens eget fotoalbum. Men etter en SS-rapport å domme, har Maria Quisling på sin side neppe vært like begejstret. Bildet stammer fra en havefest på Skaugum sommeren 1941.

reise spørsmålet på nytt. Kildematerialet er imidlertid ytterst sparsomt. Men en tysk iakttagelse fikk et sjeldent gløtt inn i også denne problematikken, og har gitt et bilde av hvordan Maria Quisling kunne fortone seg for en utenforstående.

I september 1942 besøkte SS-Gruppenführer Gottlob Berger, sjefen for SS-Hovedkontoret i Berlin, Norge. Den 2. oktober rapporterte han utførlig til sin overordnede, Reichsführer SS Heinrich Himmler. I hovedsak behandler de fem sidene spør-

mål som germansk politikk i Norge, militære problemer, verving for fronttjeneste i øst osv., samt selvsagt hovedaktørene på norsk grunn: Terboven og Quisling. Men samtidig lar Berger sin sjef få del i noen mer menneskelige observasjoner, bl.a. av Maria Quisling: «Hustruen til Ministerpresident Quisling hører avgjort til de farlige kvinner. Dertil er hun i en farlig alder, ca. 40, stor og statelig, mørkhåret, mørkøyd, meget klok, meget sikker i sin opptreden, mandén, og så vidt jeg

vet barnløs. Hun hevder riktignok at hun ingen innflytelse har på sin manns politiske liv, og at hun ofte ikke ser ham på ukevis. Men når en hustru i den grad betoner dette, ja forteller det tre ganger i løpet av en aften, og om mulig på tre forskjellige måter, da blir jeg svært vakt-som, og tror akkurat det motsatte. Quisling kaster da også stadig urolige blikk bort på sin hustru. Videre ble jeg noe mistroisk fordi hun hevdet at hun ikke talte tysk. Hun taler da også svært dårlig tysk, men til

gjengjeld et utmerket fransk. Men hun forstår hvert eneste tyske ord. For da Reichskommissar Terboven ved en leilighet snakket med fru Scholtz-Klink om Norge, og lot falle en noe giftig bemerkning, oppfattet fru Quisling dette øyeblikkelig til tross for Reichskommissars raske tale. Hun hadde imidlertid ikke selvbehersekelse nok til ikke å la seg merke med det.»

Dette snapshot fra selskapslivet på Skaugum lar oss fornemme en Maria

Quisling noe mer engasjert enn hun selv har gitt uttrykk for senere. Det styrker bildet av henne som den gåtefulle.

Om hun aldri spilte en Werna Gerhardsens rolle, har hun i alle fall tidvis gjort seg mer gjeldende enn hennes mann satte pris på. Og hun var språkmektig nok til å følge med når okkupasjonsmaktens representanter ytret seg. Fremfor alt bekrefter Bergers rapport at Maria Quisling har hatt sine klare forbehold når det gjaldt Josef Terboven.